

“การพัฒนาการสอบสวนคดีพิเศษสู่ทศวรรษหน้า”

โดย พันตำรวจโท เบญจพล จันทวรรณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ
พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเชี่ยวชาญ

ในการดำเนินคดีพิเศษที่เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีความสำคัญ และยังเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญา (คดีพิเศษ พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษฯ มาตรา๒๑)

จากปรากฏการณ์ของการประกอบอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมที่เป็นความผิดทางอาญาเป็นแบบพิเศษอย่างหลากหลายแตกต่างจากความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา และในการปฏิบัติงานเชิงระบบที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ นำมาปฏิบัติในการดำเนินคดีพิเศษซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่เป็นมาตรการทางอาญาที่ผ่านมานั้น มีทิศทางเชิงระบบปฏิบัติงานที่จะต้องนำการใช้อำนาจในระบบไต่สวนมาใช้ผสมกับระบบกล่าวหาในขั้นตอนสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นกรณีที่คดีความผิดทางอาญานั้นเกี่ยวข้องกับการทุจริต ประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ

กรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เป็นองค์กรที่มีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาที่เป็นคดีพิเศษ มีการใช้อำนาจตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรอบขอบเขตการใช้อำนาจที่เป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติงานเพื่อดำเนินคดีทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องคดีพิเศษ การใช้อำนาจตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษที่จะต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริง การสืบสวน และการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่ปรากฏ การดำเนินการของกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องมีมาตรฐานการสอบสวนคดีพิเศษที่ชัดเจน มีการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับเชื่อถือ มีการบูรณาการและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อค้นหาความจริงให้สอดคล้องกับภารกิจตามที่มีความรับผิดชอบเกิดขึ้นนั้นๆ ให้มีผลงานสัมฤทธิ์ผล เป็นที่ยุติในประเด็นแห่งคดีความที่เกิดขึ้น การพัฒนาข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงนับเป็นองค์ความรู้ที่จะเกิดขึ้นต่อไปนั้น จำเป็นจะต้องทำให้ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และเป็นไปอย่างโปร่งใสที่ชี้แจงอธิบายความได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นในเรื่องการใช้อำนาจ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและเป็นที่ยอมรับจากประชาชนสู่ทศวรรษหน้า

เมื่อมีการดำเนินคดีในคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะมีวิธีการทำงานเป็นระบบเป็นรูปแบบของปฏิบัติงานที่มีวิธีคิดแบบกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องมีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน “นิติกระบวนการ” โดยชอบด้วยกฎหมายเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานเป็นแนวทางรองรับการใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

และ Legal Process Theory & Integration Theory ในเรื่องการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าสู่ขั้นตอนของการใช้อำนาจตามกฎหมายบัญญัติตามหลักนิติธรรม หรือ หลักนิติรัฐ ยึดกฎเกณฑ์ปฏิบัติที่มีแนวทางการดำเนินงานเป็นแบบพิเศษเป็นรูปแบบเป็นการเฉพาะของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ต้องชี้แจงและอธิบายความเกี่ยวกับการใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษเอง เริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนที่มีการรับเรื่องและรับคำร้องทุกข์ ที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะเข้าสู่อำนาจและการใช้อำนาจได้อย่างไร และเริ่มขึ้นเมื่อใด จะมีรูปแบบทำอะไรต่อไป เพื่อวัตถุประสงค์ใด ซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการสืบสวนและหรือในกระบวนการสอบสวนคดีพิเศษ ในขั้นตอนเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจในเรื่องการจัดลำดับเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ปรากฏในเรื่องของการมีพยานหลักฐานที่มีนั้น นำมาเป็นข้อเท็จจริงประกอบตามท้องเรื่องที่เป็นเหตุสงสัยว่าจะใช้อำนาจตามแนวทางของกรมสอบสวนคดีพิเศษเกิดขึ้นแล้วหรือไม่ เป็นสภาพของประเด็นปัญหาที่จะต้องทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ จำเป็นจะต้องดำเนินคดีโดยทันทีหรือจะต้องไปสืบสวนตรวจสอบข้อมูลนั้นๆ ก่อน กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะมีการดำเนินคดีในคดีพิเศษนั้นๆ การบูรณาการเจ้าพนักงานหรือบุคคลและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นจะอย่างไรที่จะทำให้เป็นการร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานในแต่ละเรื่องในแต่ละขั้นตอนที่มีกรมสอบสวนคดีพิเศษในแต่ละระดับตำแหน่งเข้าไปเป็นหัวหน้า หรือเป็นเลขานุการสืบสวนหรือสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษนั้นๆ เป็นกระบวนการสืบสวนหรือกระบวนการสอบสวน ทั้งที่เป็นการดำเนินคดีในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และ/หรือเป็นของเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในการปฏิบัติงานในการดำเนินคดีพิเศษ โดยมีการใช้อำนาจตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษที่มีศักดิ์และสิทธิในฐานะเป็นกฎหมายกลาง เพื่อที่จะค้นหาความจริงให้ปรากฏเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ ที่จะต้องใช้ดุลยพินิจในฐานะเจ้าพนักงานตามกฎหมายกำหนดไว้แล้ว เพื่อให้เป็นการใช้อำนาจในฐานะการเป็นเจ้าพนักงานเป็นการกระทำโดยชอบ มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับการใช้อำนาจ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างแท้จริงเมื่อมีการดำเนินคดีพิเศษ และหรือการค้นหาความจริงเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดและนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ จึงเป็นความรับผิดชอบที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องทำให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือการปฏิบัติงานในการดำเนินคดีพิเศษนั้นๆ มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานนั้นๆ เข้าเหตุต้องสงสัยที่เป็นเหตุสรุปเชื่อได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนักงานการสอบสวนของการดำเนินคดีพิเศษนั้น “จะเข้าเหตุที่อ้างได้ว่า/หรือเชื่อว่าได้เกิด/หรือเชื่อว่าเกิด” เป็นความผิดทางอาญาที่อยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ภายใต้กรอบการใช้อำนาจในการดำเนินคดีซึ่งเป็นความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษแล้ว และกรมสอบสวนคดีพิเศษมีความจำเป็นจะต้องสืบสวนและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ การปฏิบัติงานเช่นนี้จึงจะเข้าข่ายเป็นการดำเนินคดีคดีพิเศษ ตามหลักการของทฤษฎี “กระบวนการนิติธรรม” (Legal Process Theory)

กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจ การใช้อำนาจ ที่เป็นมาตรการพิเศษต่างๆ (พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษฯ อาทิตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๒/๑ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๓/๑ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓) เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเครื่องมือการใช้อำนาจให้เจ้าพนักงานในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

นำไปใช้หลายประการ เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการสอบสวนคดีพิเศษ การใช้อำนาจในหลายมาตราตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ จึงจำเป็นที่เจ้าพนักงานจะต้องมีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบที่ชัดเจนให้สอดคล้องตามหลักการในกรอบแนวคิดของการทำงานแบบบูรณาการตามหลักการของทฤษฎี “การบูรณาการ” (Integration Theory) ทั้งภายในหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ และ/หรือหน่วยงานที่มีการใช้อำนาจที่เป็นมาตรการทางอาญาตามกฎหมายอื่น ในลักษณะของการร่วมกันเป็นทีมปฏิบัติงาน ที่เป็นการบูรณาการให้เกิดขึ้นร่วมกัน โดยยังคงมีการใช้ดุลยพินิจในฐานะของการเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีพิเศษอยู่ (พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษฯ มาตรา ๒๓) โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องตระหนักถึงการใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีการนำมาตราการพิเศษ ตามกฎหมายประกอบสอบสวนคดีพิเศษที่มีหลากหลายนำมาประกอบการดำเนินคดีในหลายๆเรื่อง นำเสนอชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอย่างเป็นระบบและมีการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินคดีพิเศษ เพื่อให้เป็นรูปแบบที่เป็นมาตรการพิเศษเป็นการเฉพาะตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษสามารถนำมาใช้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับอย่างน่าเชื่อถือในข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานนั้นๆ นับว่าเป็นการใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่มีการปฏิบัติตามข้อมูลและมีข้อเท็จจริงที่เชื่อมโยง สัมพันธ์ สอดคล้องกับเป้าหมายในการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในเรื่องที่เป็นเนื้อหาตามเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายเฉพาะเรื่องนั้นๆบัญญัติไว้ หรือ เป็นการใช้อำนาจที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องในเชิงระบบงานการอำนวยความสะดวกในกิจกรรมของการดำเนินคดีพิเศษนั้น เมื่อประชาชนจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในเชิงระบบของงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการอำนวยความสะดวก อย่างน่าเชื่อถือในการดำเนินคดีพิเศษ

นิติกระบวนการในการดำเนินคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในกระบวนการเชิงระบบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมในตลอดทุกขั้นตอนในกระบวนการทำงาน เพื่อสำหรับการค้นหาความจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ และหรือเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษในคดีความผิดทางอาญาให้เป็นไปอย่างถูกต้อง สอดคล้อง และคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเป็นการทำงานอย่างมืออาชีพในฐานะของการเป็นเจ้าพนักงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ โดยหลักการเบื้องต้นแล้วเมื่อปฏิบัติงานในการใช้อำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องนำเอามาตรการพิเศษมาประกอบใช้ เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติในการใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ และมีรูปแบบการทำงานที่เป็นมาตรการตามกฎหมายนำไปใช้ร่วมกันกับหน่วยงานอื่น (ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในแง่การประสานการปฏิบัติงานร่วมกันหรือแม้กระทั่งเป็นการประยุกต์ใช้กับกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การค้นหาความจริงนั้นๆเป็นไปตามหลักนิติธรรม(หลักนิติธรรมตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ) ทั้งนี้สืบเนื่องจากการใช้อำนาจในการดำเนินคดีพิเศษนั้น จะต้องไปกระทบกับสิทธิของประชาชนตามที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครองสิทธิไว้ทั้งการคุ้มครองสิทธิ หรือการลิดรอนสิทธิ (กระบวนการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเป็นที่สนใจจากสังคมภายนอกเป็นอย่างมาก อันอาจเป็นเรื่องที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องการใช้อำนาจหรือวิธีการดำเนินคดีได้โดยง่าย) กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษจึงมุ่งให้เจ้าพนักงานมีการใช้อำนาจตามมาตรการพิเศษ

เพื่อให้นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สู่ความเป็นเลิศให้เป็นที่ยอมรับในการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน

กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงควรทบทวนบทบาท ทบทวนผลการปฏิบัติในคดีพิเศษที่ประสบผลสำเร็จ และนำผลวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลที่มีการถอดเป็นบทเรียนเพื่อการพัฒนาสู่ทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีพิเศษ นำข้อมูลนั้นมาเสริมสร้างให้เป็นระบบงานปฏิบัติอย่างทันต่อสถานการณ์และมีรูปแบบการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจการสอบสวนคดีพิเศษ ในรูปแบบที่เป็นกระบวนการงานของเจ้าพนักงานที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือเฉพาะเรื่องความผิดทางอาญาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง มีความถูกต้อง ชัดเจน เป็นที่ยอมรับ เจ้าพนักงานกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการทำงานคดีพิเศษเป็นการเฉพาะอย่างผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีพิเศษ เมื่อต้องรับผิดชอบสอบสวนดำเนินคดีความผิดทางอาญาในคดีพิเศษ

การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีพิเศษ การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ที่มีกลยุทธ์ร่วมกันทำให้เกิดขึ้นเป็นวัฒนธรรมในองค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างเป็นจริงต่อเนื่องตามข้อมูลที่ได้ค้นพบ ให้เป็นการปฏิบัติที่เชื่อมโยงมีความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น อย่างชัดเจน เป็นที่ยอมรับเมื่อมีการนำสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นการค้นหาความจริงในคดีอาญาเมื่อเป็นคดีพิเศษ ทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือการสืบสวนก่อนจะเข้าสู่อำนาจหรือการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในการดำเนินคดีพิเศษเมื่ออยู่ในขอบเขตอำนาจ การสร้างรูปแบบการใช้มาตรการพิเศษร่วมกันของเจ้าพนักงาน มีการเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เป็นทั้งในรูปแบบที่ยอมรับให้เป็นข้อมูลทางวิชาการ และมีการปฏิบัติเป็นที่ยอมรับอย่างถูกต้องชอบธรรม มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นจริงมีพยานหลักฐานเป็นข้อมูลสำหรับการปฏิบัติงานในการดำเนินคดีพิเศษให้เป็นการใช้อำนาจตามหลักนิติธรรมหรือตามหลักนิติรัฐ ในระบบผสมผสานทั้งในระบบไต่สวนและในระบบกล่าวหา ที่เป็นการใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการค้นหาความจริงหรือพฤติการณ์ความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อทราบข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดและหรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษอย่างมีมาตรฐาน โปร่งใส และสามารถชี้แจงกับประชาชน และหรือนำมาถ่ายทอดกับเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติให้ใช้มาตรการพิเศษตามกฎหมาย การสอบสวนคดีพิเศษอย่างผู้รู้ ผู้เข้าใจ ผู้เชี่ยวชาญทั้งการเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกัพฤติการณ์ที่เป็นคดีพิเศษ เป็นการใช้อำนาจให้มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานสากล และได้รับความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม